

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest Donáti u. 35-45.
A Szombathelyi Törvényszék Büntetés-végrehajtás Csoportja útján

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: 14/1043-0/2019	
Kelt: 2019 JÚN 18.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 5 db	Ju

Tisztelt Alkotmánybíróság!

SZOMBATHELYI TÖRVÉNYSZÉK BV CSOPORT Szombathely	
Érkezett: 2019 JÚN 04.	
Példány: 1	Arat.: 5 db
Az ügyirat száma: 20.BV.1055/2018/M.	

Záradék:
Az írat papír alapú iratról
készített elektronikus másolat.

[REDACTED]
[REDACTED] épviselésében eljárva (ügyvédi meghatalmazás P/1. szám alatt csatolva) a következő

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtenő indokok alapján a Szombathelyi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.1055/2018/2. számon hozott végzését (P/2. számon csatolva) és az azt helybenhagyó, Szombathelyi Törvényszék, mint másodfokú bíróság Bpkf.100/2019/3. számú végzését (P/3. számon csatolva), mint alaptörvény-ellenes bírói döntést megsemmisíteni szíveskedjék.

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének III. Cikke, (kínzás és embertelen bánásmód tilalma) és XXVIII. cikk (1) bekezdése (tisztességes eljáráshoz való jog).

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 27. § (1) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisíti az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést.

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy a végzés az Indítványozó büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban Bv. tv.) 10/A. § szerinti kártalanítási ügyében született, melyben kérelmezői minőségben vett részt.

A P/3. szám alatt csatolt végzést 2019. április 4-én kézbesítették, így az Abtv. 31. § (1) alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „alapvető alkotmányjogi jelentőségű” (Abtv. 29. §), ugyanis az Indítványozónak több Alaptörvényben védett jogát is sérti. Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát a jelen ügy tárgyát képező bírósági eljárások teljesen kiüresítették. A jelen beadványban támadott végzések olyan bírói jogértelmezés eredményeként születtek, ami sérti az Alaptörvény B) cikkéből fakadó jogállamiság elvét és a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdését is, mely jogszabályhelyek a visszaható hatály tilalmát rögzítik – kötelezve a jogalkalmazót is. Jelen beadvány nem a bíróság által alkalmazott jogszabályhely (Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pont) visszaható hatálya miatti Alaptörvény-ellenességének megállapítása, hanem annak kimutatása, hogy a jogalkotói szándékkal ellentétes bírói jogértelmezés visszaható jelleggel olyan követelményeket állított Indítványozó jogainak érvényesítéséhez, melyeknek megfelelni már nem tud. Az Alaptörvény 28. cikkének értelmében a bíróságoknak a jogszabályokat azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni, azonban a kártalanítási eljárásban az eljáró bíróság ezzel ellentétes módon értelmezte és alkalmazta a releváns jogszabályokat amelynek eredményeként olyan döntések születtek, amik sértik Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát. Az ügy kiemelt jelentősége továbbá abban is megmutatkozik, hogy Indítványozó emberi méltóságát is érinti, hiszen az Alaptörvény III. Cikkében foglalt kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmód tilalmának, a Magyar Állam általi be nem tartását kompenzáló eljárás során sérültek Indítványozó Alaptörvényben védett jogai. Mindezt a jelen beadványban tárgyalt kérdéssel a t. Alkotmánybíróságnak érdemben kell foglalkoznia.

A panasz hangsúlyozottan nem ütközik az ún. negyedfokú jogorvoslat tilalmának elvébe, a beadványban foglaltakat semmiképpen nem lehet ekként értelmezni, az egyértelműen ellentétes lenne az Indítványozó előadásával és annak szándékolt tartalmával, mely tehát nem „önmagában” támadja a bírói döntéseket, hanem a fentiekben már jelzett és a továbbiakban részleteiben kifejtendő alkotmányjogi kontextusban.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó kéri adatai zártan kezelését.

•••

I. TÉNYEK

1. Az Indítványozó szabadságvesztés büntetését több magyarországi büntetés-végrehajtási intézetben töltötte, amely az elhelyezési körülmények alapvető jogainak sérelmét okozták. Amellett, hogy fogvatartása nagy részében nem volt biztosított számára a jogszabályban előírt nagyságú mozgástér, a mellékhelyiség sem volt megfelelően elkülönítve a büntetés-végrehajtási intézetekben, a rossz higiéniai körülmények, a zuhanyzási lehetőségek ritkasága, a rendszeres, hosszabb szabad levegőn tartózkodás lehetőségének hiánya is egyaránt olyan körülmény volt, ami a szabadságvesztés büntetéssel immanensen együtt járó megaláztatásokat messzemenően meghaladta.
2. Indítványozó 2015. július 20-án – hazai hatékony jogorvoslati lehetőségek hiányában - kérelemmel fordult a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságához (továbbiakban: EJEB) a fogvatartása során tapasztalt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt, és kérte, hogy az EJEB kötelezze a Magyar Államot az Őt ért sérelmek kompenzálására. Indítványozó kérelmét határidőben – a jogsérelem fennállása alatt - terjesztette elő, azt a bíróság 36698/15 számon iktatta, majd annak vizsgálatát 2017. augusztus 31-ig felfüggesztette, mivel az Országgyűlés 2016 novemberében elfogadta a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvényt, amely akként módosítja a 2013. évi CCXL. törvényt (Bv.tv.), hogy 2017. január 1-jei hatálybalépéssel bevezet a magyar jogrendszerbe egy, a büntetés-végrehajtási intézetekben uralkodó állapotokkal kapcsolatos új jogorvoslatot: az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszeljárást (Bv.tv. 144/B. §), illetve kártalanítási eljárást (Bv.tv. 10/A. – 10/B. §, 70/A. – 70/B. §).
3. Kérelmező az új jogorvoslat bevezetését követően, 2017. március 2-án kelt kártalanítási kérelmet terjesztett elő. (P/4. számú melléklet)
4. A Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése szerint a kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. E határidő elmulasztása jogvesztő. Ugyanakkor a jogalkotó lehetővé tette, hogy azok is kártalanításban részesüljenek, akik ennek a jogvesztő határidőnek nem tudnak eleget tenni, mivel az új jogszabály hatálybalépése előtt több mint hat hónappal szabadultak (de nem

több mint 1 évvel) illetve ha az EJEB által iktatott kérelemmel rendelkeztek [Bv. tv. 436. § (10) bekezdés a)-b) pontok]. Az ilyen kérelmezők esetében a jogalkotói a (6 hónapos jogvesztő határidő) Bv. tv. 10/A§. (4) bekezdésének alkalmazását a 436. § (11) bekezdésében értelemszerűen kizárta.

5. Az Indítványozó kártalanítási kérelmét elbíráló Szombathelyi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja Bv.1055/2018/2. számú végzésében 1588 napra állapított meg kártalanítást, a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjának és a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésének együttes alkalmazása mellett a fogvatartás jelentős részére azonban a kártalanítási igényt a bíróság elutasította.

6. A végzés ellen Indítványozó fellebbezéssel élt. (P/5. számú melléklet) Fellebbezésében Indítványozó kifejtette, hogy a végzés több okból is jogsértő, mivel a vizsgált időszakra is indokolatlanul alacsony kártérítési összeget állapított meg, azt a Kérelmező valós sérelmeivel nem arányosította, és a biztosított mozgástér nagyságán kívüli, a kérelem tárgyává tett sérelmeket nem is vizsgálta. Továbbá Indítványozó szerint a fogvatartási nyilvántartás tévesen tartalmazza, hogy 2007. február 28. napja és 2007. június 8. napja valamint 2008. augusztus 18. napja és 2008. december 12. napja között nem volt fogvatartásban, és emellett a bíróság a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontját is tévesen értelmezte.

7. A végzésben megállapításra kerül, hogy Kérelmező a kérelmében számos, az elhelyezéshez kapcsolódó alapvető jogokat sértő fogvatartási körülményt sérelmezett – a mellékhelyiség nem megfelelő elválasztása, túl ritka zuhanyzási lehetőség, túl rövid szabad levegőn tartózkodás, nem megfelelő egészségügyi ellátás – azonban mivel a sérelmeket nem kötötte pontos időszakokhoz, ezek érdemi vizsgálatától a Törvényszék eltekintett. Ezzel Kapcsolatban Indítványozó a fellebbezésében az EJEB gyakorlatára hivatkozott és kifejtette, hogy nem elvárható, hogy a fogvatartott pontosan meg tudja jelölni, hogy mikor melyik zárkában mikor nem volt megfelelően elválasztva a mellékhelyiség, ezzel ellentétben a büntetés-végrehajtási intézeteknek ezekről az információkról egyértelműen kell pontos adatokkal rendelkezni, amit a Bv. tv. 70/A. § (2) bekezdés értelmében egy ún. „vélemény” keretében a Törvényszék rendelkezésére kell bocsátania a kártalanítási kérelem felterjesztésekor. A Kérelmezőnek a nem megfelelően elkülönített mellékhelyiségre vonatkozó panasa ráadásul önmagában is **megalapozza a kártalanítási jogosultságot, ha a rendeletben előírt mozgástér biztosított volt. Egyértelműen jogsértő tehát a Törvényszék azon gyakorlata, hogy meg se kísérli a sérelmezett körülmények vizsgálatát.**

8. Azt, hogy az Indítványozó kártalanítási igénye a fogvatartás jelentős részére elutasításra került nem csupán az okozta, hogy az Indítványozó állításával ellentétben a bv. nyilvántartás szerint 2007. február 28. napjától 2007. június 8. napjáig valamint 2008. augusztus 18. napjától 2008. december 12. napjáig szabadlábon volt, hanem hogy a megállapította, hogy 2010. április 26. napján a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése alapján az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek és az azt megelőző fogvatartási időszakot ezért nem vizsgálták, aminek az oka az Alaptörvény ellenes jogértelmezés volt.

9. A Szombathelyi Törvényszék, mint másodfokú bíróság Bpkf.100/2019/3. számú végzésében az elsőfokú végzést helybenhagyta, az indoklás szerint a másodfokú bíróság is a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) második fordulatának és a Bv.tv. 10/A. § (4) bekezdésének együttes alkalmazását tartotta megfelelőnek, figyelmen kívül hagyva a 436. § (11) bekezdését.

• • •

II.

A BÍRÓI DÖNTÉS ALAPTÖRVÉNYELLENESSÉGÉNEK AZ OKA

10. Mielőtt a bírói döntés alaptörvény ellenességének okait részletesen kifejtem, előzetesen hivatkozom az Alkotmánybíróságnak a magyar állam nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítésével kapcsolatos gyakorlatára, elvárásaira.

11. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése azt a kötelezettséget rója az államra, hogy nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítsa a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. A *pacta sunt servanda* elvéből következően tehát az Alkotmánybíróságnak és a rendes bíróságoknak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző, „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne (1718/B/2010. AB határozat).

A kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértése – Alaptörvény III. Cikk

12. A kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát az Alaptörvény mellett valamennyi jelentős nemzetközi emberi jogi egyezmény is előírja.

13. Az Európa Tanács tagállamai 1987. november 26. napján Strasbourgban aláírták a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezményt (Magyarországon az 1995. évi III. törvény hirdette ki), amely kifejezetten azt a célt szolgálja, hogy a szabadságuktól megfosztott személyeknek a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód elleni védelmét nem bírósági, hanem megelőző jellegű, látogatáson alapuló eljárások segítségével erősítsék. Az 1. cikk alapján jött létre a CPT, amely a részes államokban tett látogatások során vizsgálja meg a fogvatartottakkal való bánásmódot, majd jelentéseiben - amennyiben ez szükséges - ajánlásokat, javaslatokat tesz az érintett államnak. Az Európa Tanács számos dokumentumban foglalkozott a fogvatartottakkal kapcsolatos megfelelő bánásmóddal, amelyek közül - jelen ügy tárgyára figyelemmel - kiemelést érdemel a Miniszteri Bizottság Rec (2006) 2. számú ajánlása az (új) Európai Börtön szabályokról, valamint a Miniszteri Bizottság R (99) 22. számú ajánlása a börtönök túlszűfoltóságáról és a börtönnépesség növekedéséről.

Az EJEB esetjoga

14. Az Egyezmény 3. Cikkét az egyik legalapvetőbb cikkének kell tekinteni, amely az Európa Tanácsot megalkotó demokratikus társadalmak alapértékeit testesíti meg (lásd: *Pretty v. Egyesült Királyság*, no. 2346/02, § 49, ECHR 2002-III). Ellentétben az Egyezmény más rendelkezéseivel, abszolút módon van megfogalmazva, kivétel, fenntartás, az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés lehetősége nélkül (lásd, *inter alia*: *Chahal v. Egyesült Királyság*, 1996. november 15., § 79, *Reports* 1996-V).

15. Az embertelen bánásmódnak el kell érnie egy bizonyos súlyosságot ahhoz, hogy a 3. Cikk hatálya alá essen. Ezen minimumszint értékelése relatív, az eset összes körülményétől függ, mint például a bánásmód természetétől és körülményeitől, időtartamától, fizikális és mentális hatásától és, bizonyos mértékben, az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától (lásd: *Costello-Roberts v. Egyesült Királyság*, 1993. március 25., § 30, Series A no. 247-C, és *A. v. Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., § 20, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI).

16. Az EJEB következetes ítélkezési gyakorlata értelmében kizárólag a jogszerű bánásmód vagy büntetés bizonyos formáihoz szükségszerűen kapcsolódó szenvedésen túlmenő, további szenvedés és megalázás sérti az Egyezmény 3. cikkében foglalt tilalmat. A személyi szabadságtól való megfosztáshoz vezető intézkedések (jellemzően valamely

kényszerintézkedés vagy szabadságvesztés büntetés okán történő fogvatartás) gyakran járnak együtt ezzel a körülménnyel, ezért az államnak biztosítania kell, hogy egy személy fogvatartásának körülményei ne sértsék az adott személy emberi méltóságát. Az államnak ennek megfelelően garantálnia kell, hogy az intézkedés végrehajtásának módja és formája nem teszi ki a személyt a fogvatartásával elkerülhetetlenül együtt járó szenvedés szintjén túlmenő szorongásnak vagy megpróbáltatásnak, illetve azt is, hogy - egy büntetés-végrehajtási intézettől elvárható mértékben - a fogvatartott egészsége és jóléte megfelelően biztosított legyen (*Kudta v. Lengyelország* [GC], (30210/96.), 2000. október 26., 92-94. bekezdés).

Az Alkotmánybíróság releváns gyakorlata

17. Az Alkotmánybíróság a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés abszolút tilalmát kimondó rendelkezés [Alkotmány 54. § (2) bek., illetve Alaptörvény III. cikk (1) bek.] tartalmának részletes kifejtésével először a 32/2014 (XI. 3.) számú határozatában foglalkozott. Ebben a döntésében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bár az Alaptörvény külön cikkben szabályozza az emberi élethez és méltósághoz való jogot (II. cikk) és a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát (III. cikk), az alkotmányozó hatalom normaszerkesztési módja csupán formai különállást valósít meg, így az Alkotmánybíróság értelmezésében a III. cikk (1) bekezdésében megjelenő tilalmak az emberi élethez és méltósághoz való jog megsértése tilalmának önálló, speciális megfogalmazásai is egyben. E felfogás összhangban van az Egyezmény 3. cikkének EJEK által kibontott tartalmával is, amely szerint az említett tilalmak megszegése az emberi méltóság sérelmét is jelenti.

18. A fogvatartottak alapjogaiba "[...] történő beavatkozás jogalapját a büntetőeljárársban meghozott jogerős ítélet teremti meg, a tényleges korlátozás, beavatkozás azonban a végrehajtás menetében történik. Az egyének helyzetében jogilag ugyan az elítélés, ám ténylegesen a végrehajtás ténye váltja ki az érzékelhető változást." [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31., legutóbb megerősítve: 30/2013. (X. 28.) AB határozat, ABH 2013, 892, 902.] Az Alkotmánybíróság mindezekre figyelemmel hangsúlyozza, hogy **a kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmának abszolút jellegéből következik, hogy érvényesülését minden esetben - így a fogvatartás végrehajtása során is - biztosítani kell.**

Fenti elvek jelen ügyre alkalmazva

19. Jelen beadványban támadott bírósági végzések sértik az Alaptörvény III. Cikkét, mivel nem biztosítanak kompenzációt Indítványozónak a 2010. június 14. napját megelőző fogvatartási időszakban elszenvedett sérelmek miatt. Többek között olyan sérelmeket hagytak figyelmen kívül ezzel, mint a mellékhelyiség nem megfelelő elválasztása – ami abban az esetben is rendkívül súlyos megalázó körülmény, ha a jogszabályban előírt mozgástér biztosított, mivel meghaladja a szabadságvesztés büntetéssel immanensen együtt járó megaláztatásokat.

20. Hangsúlyozandó, hogy az Indítványozó ezen sérelmeiért semmilyen kompenzációt nem kapott a Törvényszék határozata értelmében. A kínzás- és embertelen bánásmód tilalma jellegéből fakadóan olyan alapjog, melynek sérelme sokszor csak utólagos kompenzációval orvosolható. Jelen ügyben a büntetés-végrehajtási intézmények állapota miatt az állam nem képes biztosítani az emberhez méltó fogvatartási körülményeket, pedig erre kötelezettsége lenne.

21. A Szombathelyi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja az elsőfokú döntés indokolásában kifejti, hogy a biztosított mozgástér nagyságán kívül a kérelem tárgyává tett egyéb sérelmeket nem vizsgálta, mivel azokat Indítványozó nem kötötte pontos időponthoz. A bíróságnak tekintettel az EJEB esetjogára vizsgálnia kellett volna ezen körülményeket is, még abban azon időszakok tekintetében is, amikor a jogszabályban előírt mozgástér biztosított volt. **A kártalanítás minden olyan napra jár, amelyet az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött,** és nem csak a megfelelő nagyságú mozgástér biztosításának hiánya okozhatja az alapvető jogok sérelmét. Az EJEB esetjoga következetes abban a tekintetben, hogy minden olyan körülmény a kínzás tilalmába ütközik, ami a fogvatartással élkerülhetetlenül együtt járó szenvedés és megaláztatás mértékét meghaladja. Az Egyezmény 3. cikke alapján az államnak azt kell biztosítania, hogy a személy fogvatartására az emberi méltóság tiszteletben tartásával összeegyeztethető feltételek között kerüljön sor, hogy az intézkedés végrehajtásának módja és módszere ne vesse az egyént a fogvatartással óhatatlanul együtt járó szenvedés elkerülhetetlen szintjét meghaladó erősségű gyötrelmére és nehézség alá (ld. *Kudla v. Poland* [GC], no. 30210/96, §§ 92-94, ECHR 2000-XI).

22. Az EJEB joggyakorlatával teljes mértékben összeegyeztethetetlen, hogy a végzés szerint az elítélt szabad levegőn tartózkodásának lehetősége, illetve egészségügyi ellátásának minősége, de még a mellékhelyiség elválasztása sem kerültek kompenzálásra. Ennek elmaradása a bírói végzésekben az Alaptörvény III. Cikkének megsértésére vezetett.

A tisztességes eljáráshoz való jog megsértése

23. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság klasszikus megfogalmazásában: „a tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírósági gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásából tartalmilag levezetett alkotmányos alapjog” [315/E/2003. AB határozat].

24. „A „tisztességes eljárás” (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem [...] az Alkotmány alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl – különösen a büntetőjogra és eljárásra vonatkozóan – az általában elfogadott értelmezése szerint a *fair trial* olyan minőség, amelyet **az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni**. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint **az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”** [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

25. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat tekintetében a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat indokolásának [19] bekezdése szerint „egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön.

26. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog vizsgálata kapcsán a szükségességi-arányossági teszt alkalmazása is indokoltá válik. Az Alkotmánybíróság III/1522/2014. számú 2014. november 11-én kelt határozatában mondta ki a következőket: „A jelen ügyben azt kellett megvizsgálni, hogy a keresetindítási határidő rövidebbé, mint a bírósághoz való fordulás jogának, valamint a tisztességes eljáráshoz való

jognak a korlátozása megfelel - e az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében írt szükségességi - arányossági tesztnek, mely szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.” [említett határozat 152.]

27. Figyelemmel arra, hogy a t. Alkotmánybíróság több döntésében is hivatkozta és rendszeresen figyelemmel van a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára, az alábbiakban a tisztességes eljárás kapcsán ezen fórum gyakorlatát is hivatkozunk. A Bíróság esetjoga értelmében a tisztességes eljáráshoz való jogra való hivatkozás megillet minden olyan személyt, aki úgy véli, hogy jogellenes beavatkozás történt valamely jogának gyakorlásába, és aki azt panaszolja, hogy nem volt lehetősége arra, hogy igényét a 6. cikk 1. bekezdésében támasztott követelményeknek megfelelően bíróság elé terjessze. (ld. *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, 23 June 1981, § 44, Series A no. 43)

28. Az eljárás tisztessége követelményének sérelmét az EJEK csak akkor tartja megállapíthatónak, ha azt a per későbbi szakaszaiban sem orvosolták. A Bíróság többször megállapította, hogy a tisztességes eljárás kapcsán a szabályozás a Részes Állam hatásköre, annak megtartása pedig a nemzeti bíróságok elsődleges feladata. A Bíróság az ilyen természetű ügyekben az Egyezmény értelmében azt vizsgálja, hogy maga az egész eljárás természete tisztességesnek minősíthető-e. (*Elsholz v. Germany* [GC], no. 25735/94, § 66, ECHR 2000-VIII)

29. Az Alkotmánybíróság – összefüggésben a döntés indokolásának ügyfél jogorvoslatát segítő jellegével – az indokolást alátámasztó bizonyítékokkal kapcsolatosan arra a konklúzióra jutott, hogy **„azoknak megfelelő alapot kell teremteniük a hatékony jogorvosláshoz.”** [630/B/2005 AB határozat]. A bizonyítékok figyelembe vételénél pedig a hatóságoknak elsődlegesen azt kell szem előtt tartaniuk, hogy a tényállás teljes mértékben feltárásra kerüljön.

30. Az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy **döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia.** Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az **eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti.**

Fenti gyakorlat jelen ügyre vonatkoztatva

31. Elöljáróban szükséges rögzíteni, hogy A Bv. tv. 10/A.§ szerinti kártalanítási eljárással kapcsolatban külön kiemelendő, hogy rendkívül problematikus jogalkotói megoldás az, hogy a kártalanítás alapvetően polgári jogi jellegű intézményére egy attól teljesen idegen és ezért rendkívül nehezen alkalmazható büntetőjogi eljárási törvényt kell alkalmazni.

32. Jelen ügyben a tisztességes eljárás alkotmányos követelményének megsértését az a bírói jogalkalmazási mód eredményezi, ami a jogalkotói szándékkal és az Alaptörvény Q) és B) cikkének (1) bekezdéséből következő jogbiztonság követelményével ellentétes módon, visszamenőlegesen olyan követelményt állít Indítványozó jogérvényesítéséhez, melynek természetesen nem tud megfelelni. Tehát az a bírói jogértelmezés, ami szerint jelen ügyre a Bv. 436. § (10) bekezdés b) pontját kell együttesen alkalmazni a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésével ellentétes a jogszabály céljával és nincs összhangban az Alaptörvénnyel.

33. Ahogy azt már a bevezetésben is hangsúlyoztuk, jelen beadvány tárgya nem a bíróság által alkalmazott jogszabályhely (Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pont) visszaható hatálya miatti Alaptörvény-ellenességének megállapítása, hanem annak kimutatása, hogy a bírói önkényes jogértelmezése a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjának jelen ügyben a tisztességes eljárás sérelmét eredményezte. A 3295/2018 (X. 1.) számú határozatában az Alkotmánybíróság már, megállapította, hogy ezen jogszabályhely nem ütközik a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába, az kizárólag jogot megállapító jogszabálynak minősül. A hivatkozott Alkotmánybírósági határozat alapját képező ügy azonban nagyban különbözik jelen ügytől, mivel jelen eljárásban mikor Indítványozó panasszal fordult az Emberi Jogok Európai Bíróságához – 2015. július 20. napján – az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények fennálltak és azt követően is folytatódott, tehát a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjának második fordulatában foglalt jogvesztő kitétel nem lett volna alkalmazható.

34. Indítványozó kérelme a Bv.tv. 436. § (10) bekezdés b) pontja szerinti feltételeknek tehát megfelel: mivel bár EJEB kérelmét 2015. június 10. napját követően terjesztette elő, a jogsérelem akkor még nem szűnt meg. A Bv.tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjának második fordulata olyan esetekben alkalmazható, amikor az EJEB kérelem - amit 2015. június 10. napja után nyújtottak be – „elkészt”, vagy legalábbis nem a jogsérelem fennállása alatt került benyújtásra.

35. Tehát a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésében meghatározott jogvesztő határidő kezdetének megállapítására vonatkozó rendelkezések alkalmazásának így Indítványozó esetében nem lett volna helye – mivel azt a Bv. tv. 436. § (11) bekezdése kizárja, hiszen ennek hiányában visszamenőleges hatállyal kellene teljesíthetetlen követelményeknek megfelelnie a kérelmezőknek.

36. A Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése szerint „nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt”, amiből valóban az következik logikailag, hogy ha a jogszabályban előírt élettér több mint 30 napig biztosítva volt, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. Ennek a rendelkezésnek a 2017. január 1. napjától kezdődően történő alkalmazása nem is jelenthet problémát, hiszen a jogorvoslattal élni szándékozó elítéltek tudják ehhez igazítani magatartásukat és ehhez mérten előterjeszteni kártalanítási kérelmeiket.

37. Azonban ezt a rendelkezést együttesen alkalmazni a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjával azért különösen jogsértő, mert az EJEB-hez benyújtott kérelem jelen esetben semmiképp sem volt elkésztett, szemben 3295/2018 (X. 1.) számú AB határozat alap ügyének tényállásával. **Természetesen, ha Indítványozó szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása során volt olyan periódus, amikor alapvető jogai nem sérültek, akkor azokra a napokra nem jár neki kártérítés, de ez eljárásjogi akadályát nem képezhette volna a kérelme fogvatartásának kezdetétől történő elbírálásának, maximum az öt megillető kártalanítási összeg arányos csökkentésének.**

38. Ráadásul az EJEB-hez benyújtott kérelem tekintetében a határidő szempontjából a jogsérelem megszűnésének időpontja nem csupán a jogszabályban előírt élettér biztosításától függ: az EJEB gyakorlata szerint a rövidebb megszakadások illetve önmagában a 3 négyzetméter mozgástér biztosítása – más jogsértő körülmény fennállása mellett, nem minősül megszűnt jogsértésnek. Természetesen senki nem tudta – a Bv. tv. módosítás hatálybalépése előtt – mérlegelni az EJEB-hez forduláskor, hogy egy még nem létező jogszabály szerint esetlegesen nem akkor szűntek meg a jogsérelmei, mint az EJEB gyakorlata szerint.

39. Sérült továbbá a tisztességes eljárás követelményéhez kapcsolódóan a **fegyveregyenlőség elve**. Ki kell emelni, hogy az Indítványozó a kártalanítási eljárás során a bizonyítékok beszerzése tekintetében összehasonlíthatatlanul nehezebb helyzetben van, mint a

Magyar Állam, és a büntetés-végrehajtási intézetek. A büntetés-végrehajtási bíró, ha eltérő tényállítást lát a kártalanítási kérelemben előadottakban és büntetés-végrehajtási intézet által előterjesztett véleményben, minden esetben a büntetés-végrehajtási intézet által hivatkozott információkat fogadja el, a kártalanítási kérelem benyújtója észrevételt nem tehet a bv. intézet véleményére. Az EJEB gyakorlata (lásd *Varga and Others v. Hungary*) is hangsúlyozza, hogy kérelmezőnek nyilvánvalóan objektív nehézségekkel kell szembesülnie minden bizonyíték beszerzésekor, az *affirmanti incumbit probatio* elve ezért nem tartható, mivel lényegében kizárólag a büntetés-végrehajtási intézetek vannak abban a helyzetben, hogy a bizonyítékokhoz teljes körűen hozzáférjenek.

40. Jelen esetben ráadásul a bíróságok a tényállás megfelelő felderítése nélkül, indokolási kötelezettségüket megsértve jártak el. A kártalanítási kérelem tárgyává tett egyéb sérelmek kivizsgálására vonatkozó pontos adatok nélkül a végzések indokolása az ügy tényállásának lényegi elemeit nélkülözi. Az indokolás ilyen mértékű hiányossága megkérdőjelezi a bírói mérlegelés alaposágát. A fellebbezési eljárás során az alapügyben érvényesítendő eljárási követelményeket, az indokolási kötelezettségre vonatkozó jogszabályi előírásokat egyaránt szem előtt kell tartani. Jelen ügyben azonban a fellebbezésben támadott hiányos indokolást egy még hiányosabb bírósági vizsgálatra utaló másodfokú döntéssel hagytak helyben. Olyan eljárásjogi garanciák sérültek, amelyek általánosságban, de jelen ügy sajátosságaira tekintettel különösen súlyos mértékben sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot.

41. Természetesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes bírósági eljáráshoz biztosít jogot, és nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz. Jelen esetben a bíró jogértelmezése a Bv. tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárás lényegével ellentétes, azzal, hogy a kérelmezők a fogvatartás alatt elszenvedett sérelmeikért egy hazai fórum előtt **hatékony** jogorvoslatban részesüljenek.

42. Ebből kifolyólag pedig Indítványozó alapjogsérelmének és az azt kompenzálандó kártérítési összegnek a vizsgálatokor nem csupán a zárkákban egyidejűleg elhelyezett személyek és a zárka alapterületének összevetésére kell figyelemmel lenni, de egyéb, az EJEB joggyakorlatában megállapított követelményekre és faktorokra, így a szabad levegőn tartózkodás mennyiségére és gyakoriságára, a higiéniai körülményekre és akár az étel minőségére vagy éppen a gyógyszeres ellátást igénylő fogvatartottakra való intézeti reakcióra. Ez következik a jogszabály szövegéből és az azt nyomatékosító Miniszteri indokolásból is, amikor a „kártalanítás minden alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött

nap után jár” kitételben az *alapvető jogokat sértő* elhelyezési körülmény kifejezést használja. Az Alaptörvény 28. cikke a jogszabályok céljának megállapításával kapcsolatban kiemeli, hogy a preambulum mellett a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, ezért a fent hivatkozott Miniszteri indokolást és arra tekintettel az EJEB vonatkozó esetjogát a kártalanítási eljárás során nem lehet figyelmen kívül hagyni.

43. Így a túlzásfokosság problémájának megoldásán kívül egy általánosabb – a kínzás tilalmába ütköző minden – körülményre kiterjesztő értelmezést tesz lehetővé. Sőt, tekintettel az EJEB esetjogára ezt meg is követeli.

44. A t. Alkotmánybíróság gyakorlata is rámutat arra, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. **Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést.** A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is.

45. **A jogalkotó Bv. tv. 436. § (11) bekezdésében egyértelművé tette, hogy a Bv. tv. 10/A. §-ában rögzített jogvesztő határidőt, csak a jogszabály hatálybalépésétől kezdődően lehet alkalmazni, a bíróság azonban ezt teljes mértékben figyelmen kívül hagyta és visszamenőleges hatállyal alkalmazta, ami az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő jogbiztonság követelményét megsértve a tisztességes eljárás sérelmét okozta.**

46. Az alapjogkorlátozás vonatkozásában annak indokoltságát, illetve arányosságát kell vizsgálni. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése rögzíti az alkotmányos alapjogkorlátozás kritériumait. Eszerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Jelen esetben nem azonosítható az az alkotmányos érték sem, aminek védelmében indokolt a korlátozás, ebből következően az arányosság kérdése fel sem merülhet.

•••

III.

KÉRELEM

Összegezve a fent részletesen kifejtett indokaimat, a jelen beadványban támadott Szombathelyi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.1055/2018/2. számon hozott végzése és az azt helybenhagyó, Szombathelyi Törvényszék, mint másodfokú bíróság Bpkf.100/2019/3. számú végzése sérti az Indítványozó Alaptörvény III. Cikk (1) bekezdésében biztosított kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmát, továbbá sérti az Alaptörvény XXVIII. Cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát.

Tisztelt Alkotmánybíróság, a beadványban részletesen kifejtett indokok alapján kérem, hogy Szombathelyi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.1055/2018/2. számon hozott végzését és az azt helybenhagyó, Szombathelyi Törvényszék, mint másodfokú bíróság Bpkf.100/2019/3. számú végzését, mint alaptörvény-ellenes bírói döntéseket semmisítse meg.

Budapest, 2019. június 3.

Tisztelettel,

Indítványozó képviselőjében:

dr. Karsai Dániel
ügyvéd
Karsai Dániel Ügyvédi Iroda
1030 Budapest, Nyáry Péter u. 14.

Karsai Dániel Ügyvédi Iroda
dr. Karsai Dániel András